

ADLÎ KOLLUK KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, etkin, verimli ve makul sürede ceza adaletinin gerçekleştirilmesi için Cumhuriyet başsavcılığının gözetimi ve denetiminde suçların delil, iz, eser ve emarelerini araştırmak ve soruşturmak, suçluları yakalamak, adli makamlara teslim etmek ve bunlarla ilgili her türlü işlemleri yapmak üzere adli kolluk oluşturmaktır.

Bu Kanun, adli kolluğun kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile özlük işlerine ilişkin esas ve usulleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 2.— Bu Kanunda geçen;

1) Adli polis: Emniyet Genel Müdürlüğü kadrosundan ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıklarının bulunduğu il ve ilçe emniyet müdürlükleri veya amirliklerinde, adli kolluk görevini yerine getirmek üzere ayrılan kısımda görevlendirilen emniyet müdürü, müdür, amir ve memurlarını,

2) Adli jandarma: Jandarma Genel Komutanlığı kadrosundan ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıklarının bulunduğu il ve ilçe jandarma komutanlıklarında, adli kolluk görevini yerine getirmek üzere ayrılan kısımda görevlendirilen subay, astsubay, uzman jandarma, jandarma erbaş ve erleri,

3) Adli sahil güvenlik: Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrosundan adli kolluk görevini yerine getirmek üzere ayrılan kısımda görevlendirilen subay, astsubay, erbaş ve erleri,

4) Adli Kolluk : Adli polis, adli jandarma ve adli sahil güvenlik personelinin oluşan kolluğu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Kuruluş

MADDE 3.— Adli kolluk, Adalet Bakanlığının görüşü alınarak ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıklarının buldukları yerlerde kurulur.

Adli kolluk, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının kadrolarında, adli hizmetlerin yürütülmesi için ayrılan kısımlarında görev yapar.

Adli kolluğun görevlendirilmesi Adalet Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca yapılır.

Gözetim ve denetim

MADDE 4.— Adlî kolluk, bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcısının gözetim ve denetimine tâbi olup, onun yazılı ve sözlü emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Hazırlık soruşturmasını yapan Cumhuriyet savcıları da adlî kolluğa doğrudan emir verebilir. 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 158 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 97 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklıdır.

Son soruşturma sırasında mahkemece yapılmasına karar verilen adlî soruşturmaya ilişkin istemler Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Adlî kolluk bu soruşturma işlemini Cumhuriyet başsavcısı veya savcılarının gözetim ve denetimi altında yerine getirir.

Adalet Bakanlığı, adlî kolluk personelinin görevlerini kanun hükümlerine uygun olarak yapıp yapmadıklarını, yönetmelikte belirlenen esas ve usûllere göre denetlemeye yetkilidir. Bu denetim Adalet müfettişlerince yapılır.

Diğer hizmetlerde çalıştırma

MADDE 5.— Adlî kolluk, buldukları yer Cumhuriyet başsavcısının acele hâllerde sözlü, diğer hâllerde yazılı oluru alınmadıkça birimlerinin diğer hizmetlerinde çalıştırılmaz.

Adlî jandarma ve adlî sahil güvenlik görevlilerinin adlî görevlerinin devamı süresince gerektiğinde diğer hizmetlerde de görevlendirilmesinde kendi kuruluş kanunlarındaki amirleri yetkilidir.

Vali ve kaymakamlar, il ve ilçe sınırları içinde tabii afet, tehlikeli salgın hastalık, ağır ekonomik bunalım hâlleri ile şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gibi olağanüstü olayların meydana geldiğini veya bu olayların meydana gelebileceğini haber aldıklarında, ilgili Cumhuriyet başsavcısını bilgilendirerek adlî kolluktan yararlanabilirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Görev, Yetki ve Sorumluluk**Adlî kolluğun görevleri**

MADDE 6.— Adlî kolluğun görevleri şunlardır:

- a) Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcıları tarafından verilen suç ve suçlularla ilgili araştırma ve soruşturma iş ve işlemlerini yerine getirmek,
- b) Adlî kolluğun kendiliğinden veya ihbar veya şikâyet üzerine öğrendiği suçları derhal Cumhuriyet başsavcılığına haber vermek ve bu suçların delil, iz, eser ve emarelerini toplamak ve koruma altına almak, gerektiğinde bu hususlarla ilgili önleyici tedbirleri genel kolluk gelinceye kadar yerine getirmek,
- c) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Yetki alanı

MADDE 7.— Adli kolluk, kendi kuruluş kanunlarında belirlenen yetki çevresi ile sınırlı olmak üzere, görev alanı bağlı buldukları Cumhuriyet başsavcılığının görev alanına göre belirlenir.

Cumhuriyet başsavcıları ve Cumhuriyet savcıları yetki alanlarının sınırları dışında belirli adli işlemlerin yapılmasını o yer Cumhuriyet başsavcılığını bilgilendirmek suretiyle yönetimlerindeki adli kolluğa emir verebilirler.

Adli kolluk hakkında uygulanacak hükümler

Madde 8.— Adli kolluk, yetki, sorumluluk ve özlük hakları yönünden, bu Kanunda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla kendi kuruluş kanunlarına tâbidir.

Cumhuriyet başsavcısının, o yer adli kolluk görevlilerinin adli kolluk görevlerini yerine getirmesi bakımından yararlı olmadığını bildirmesi durumunda ilgilinin başka bir kısımda görevlendirilmesi, bağlı bulunduğu kurumca derhal yerine getirilir.

Genel kolluktan yararlanma

Madde 9- Genel kolluk, adli kolluğun kurulduğu yerlerde de şikâyet ve suç bildirimlerini kabul etmek, suç ve suçlularla ilgili bilgi alındığında adli kolluk işe el koyuncaya kadar suç delillerini koruyarak gerekli acele önlemleri alır ve durumu derhal ve en çabuk vasıta ile adli kolluğa ve Cumhuriyet savcısına bildirir.

Adli kolluğun bulunduğu yerlerde de Cumhuriyet savcısı gerektiğinde, adli kolluk dışındaki genel kolluk makamlarından belirli adli işlerin görülmesi için geçici olarak personel görevlendirilmesini ister. Görevlendirilen personel adli görevlerin yerine getirilmesinde bu Kanun hükümlerine tâbidir.

Adli kolluk dışındaki genel kolluk amir ve memurları yukarıdaki fıkra gereğince Cumhuriyet savcılarınca verilen görevi derhal yerine getirmekle yükümlüdür.

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 156 ncı maddesi hükmü saklıdır.

Görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçlar

Madde 10- Adli kolluk görevlilerinin adli görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında Cumhuriyet başsavcılığınca doğrudan doğruya soruşturma ve kovuşturma yapılır. Bu durum adli kolluğun bağlı olduğu kuruma bildirilir.

Ancak, genel kolluğun adli görevlerine ilişkin olmak üzere 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin dördüncü fıkrası hükmüyle 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 15 inci maddesinin (e) bendi ile 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 21 inci maddesi hükmü saklıdır.

Sicil işlemleri

Madde 11- İl ve ilçelerdeki adli kolluk birim sorumlusu müdür, amir ve komutanlarına her yıl o yer Cumhuriyet başsavcısı veya kıdemli Cumhuriyet savcısı tarafından müstakilen sicil düzenlenir. Bu sicil ilgilinin diğer sicilleri ile birlikte değerlendirilmek ve gizli sicil dosyasında muhafaza edilmek üzere bağlı bulunduğu kurumuna gönderilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler**Zabıta amir ve memurları**

Madde 12.— 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda yer alan “zabıta”, “zabıta amir ve memurları”, “zabıta memurları” deyimlerinden, bu Kanunun 2 inci maddesindeki adli kolluk görevlileri ile 9 uncu maddesindeki görevleri yerine getirme durumundaki genel kolluk kuvvetleri anlaşılır.

Yönetmelik

Madde 13- Adli kollukta görevlendirileceklerin nitelikleri ve bunların hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi, diğer hizmet birimleri ile ilişkileri, sicil raporlarının düzenlenmesi, disiplin işlemlerinin yürütülmesi, uzmanlık dallarına göre hangi bölümlerde çalıştırılacakları ve diğer hususlar, yönetmelikle düzenlenir.

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin hususlar ile yönetmelik çıkartılacağı belirtilen diğer hususlar, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde Adalet, Millî Savunma ve İçişleri Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikte belirlenir.

Yürürlük

Madde 14- Bu Kanun yayımı tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Bireylerin toplum hâlinde yaşamaları, o toplum içinde düzenin ve güvenliğin sağlanması ile mümkündür. Devletin en önemli görev ve fonksiyonu ise toplum ve bireylerin güvenliğinin korunmasıdır. Kamu düzeninin sağlanması ve korunması ile kişi güvenliğinin sağlanması ve korunması idarî ve adlî birimler yönetiminde bulunan kolluk güçlerince yerine getirilir. Kolluk, İçişleri Bakanlığının gözetim ve denetimi altında adlî ve önleyici kolluk olarak görevini yapmaktadır. Adlî kolluk ya da başka bir deyişle suç kolluğunun görevi; suçları soruşturmak, suçluları yakalamak, suç delillerini toplamak ve bunları adlî makamlara teslim etmektir.

Adlî ve idarî polis arasında kuruluş, personel, görev ve yetki bakımından kesin bir ayırım bulunmamaktadır. Kanunlarımızda “adlî polis” kavramına yer verilmesine rağmen adlî polis, genel zabıta içinde mütalâa edilmektedir. 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 8 inci maddesinde; polisin idarî, siyasî ve adlî kısımlara ayrıldığı öngörülmekte ve aynı Kanunun 9 uncu maddesinin (c) fıkrasında da adlî polisin, asgari ve tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde adlî işlerle uğraşmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğüne kadrodan ayrılan bir kısım olduğu, tam teşekküllü bir kadrodan daha az kuvvette olan polis teşekküllerinin tamamının veya bir kısmının adlî polis olarak tefrik edilebileceği belirtilirken, 12 nci maddede, adlî işlere müteallik tahkikatın, salahiyeti adlî otoritelerin ve direktifleri altında ve kanunla da tevfikan yalnız adlî zabıtaya yaptırılacağı, polis teşkilâtı kurulmayan yerlerde polis teşkilâtı kuruluncaya kadar adlî polis vazifelerinin diğer zabıta tarafından yapılacağı ifade edilmektedir. Ülkemizde polisin görev boyutlarının gelişmesi, organize suçlar ve terörizme karşı yapılanma ve etkinlikler, örgütlenmiş suçluların gelişimi, personel yetersizliği, haber alma, eğitim ve donanım eksikliği ve adlî işlemlerin özellikleri göz önüne alındığında Devletin etkinliği ve halkın huzur ve refahı ile adalet hizmetlerinin hızla sonuçlandırılmasını sağlamak için polis teşkilâtında ihtisaslaşmaya gidilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Öte yandan, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesinde, jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak; mülkî, adlî, askerî ve diğer görevleri bulunduğu, işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adlî hizmetleri yerine getirmek, jandarmanın adlî görevleri olduğu ifade edilmektedir. 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (H) bendinde de görev alanları içinde genel güvenlik kuvvetlerince takibi gerekli suçlarla, karada başlayıp denizde devam eden suçlar dışındaki suçların izlenmesinde ve suçluların yakalanmasında güvenlik kuvveti olarak diğer güvenlik kuvvetlerine yardım etmek, gerektiğinde bu suçlara el koymak ve suçluları yakalayıp yetkili makamlara teslim etmenin, Sahil Güvenlik Komutanlığının görevleri arasında sayılmaktadır.

Genel olarak adlî kolluk, kadro imkânlarına bağlı bir iş bölümü çerçevesinde adlî görevler dışındaki hizmetlerde kullanılmakta olup, hem yetkili adlî makamların emir ve direktiflerine göre hareket etmekte hem de idarî kademe içinde üstlerinin emri altında bulunmaktadır. Bu durum ise hizmetin etkinliğini engellemektedir.

Kanun Tasarısıyla, ceza adaletinin etkin, verimli ve makul sürede gerçekleşmesi için Cumhuriyet başsavcısının gözetimi ve denetiminde suçların delil, iz, eser ve emarelerini araştırmak ve soruşturmak, suçluları yakalamak ve bunları adlı makamlara teslim etmek ve bu hususlarla ilgili her türlü işlemleri yapmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarından ayrılan kısımlarda görevlendirilen adlı kolluğun kurulması, görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.— Maddeyle Kanunun amaç ve kapsamı düzenlenmektedir.

MADDE 2.— Maddeyle Adlî Polis, Adlî Jandarma, Adlî Sahil Güvenlik ve Adlî Kolluk tanımlanmaktadır.

MADDE 3.— Maddeyle adlî kolluğun kuruluşu ve adlî kolluk için gerekli olan personelin görevlendirilmesi, bu görevlendirmenin Adalet Bakanlığının görüşünün alınarak İçişleri Bakanlığınca yapılacağı öngörülmektedir.

MADDE 4.— Maddeyle, adlî kolluğun bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcısının gözetim ve denetimine tâbi olduğu ve onun emirlerini yerine getirmekle yükümlü olduğu, hazırlık soruşturmasını yapan Cumhuriyet savcılarının da adlî kolluğa doğrudan emir verebileceği öngörülmüştür. Adlî kolluğun görevini eksiksiz ve süratli yapabilmesi için gerekli olan hususlar maddede belirtilmiştir.

MADDE 5.— Maddeyle, adlî kolluk personelinin diğer hizmetlerde çalıştırılmasına ilişkin esas ve usuller düzenlenmekte olup, asıl olan adlî kolluğun diğer hizmetlerde çalıştırılmamasıdır.

MADDE 6.— Adlî kolluğun görevleri düzenlenmektedir.

MADDE 7.— Adlî kolluğun yetki alanı belirlenmektedir.

MADDE 8.— Maddeyle, adlî kolluk mensuplarının yetki, sorumluluk ile özlük haklarına ilişkin hükümler düzenlenmektedir.

MADDE 9.— Maddeyle, genel kolluktan yararlanılma şartları gösterilmektedir.

MADDE 10.— Maddeyle, adlî kolluk mensuplarının görevinden doğan veya görevleri sırasında işlenen suçlara ilişkin sorumlulukları düzenlenmekte olup genel kolluğun adlî görevlerine ilişkin olmak üzere 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin dördüncü fıkrası hükmüyle 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 15 inci maddesinin (e) bendi ile 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 21 inci maddesi hükmünün saklı olduğu konusu düzenlenmektedir.

MADDE 11.— Maddeyle, il ve ilçelerdeki adlî kolluk birim sorumlusu müdür, amir ve komutanlarına her yıl o yer Cumhuriyet başsavcısı veya kıdemli Cumhuriyet savcısı tarafından sicil düzenleneceği düzenlenmiş olup, bu sicilin ilgilinin diğer sicille birlikte muhafaza edilmek üzere bağlı bulunduğu kuruma gönderileceği düzenlenmiştir.

MADDE 12.— Diğer bazı kanunlarda yer alan ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluđu ve Yargılama Usulü Kanununda yer alan “zabıta”, “zabıta amir ve memurları”, “zabıta memurları” deyimlerinden adli kolluk görevlileriyle genel kolluk kuvvetlerinin anlaşılacağı konusu düzenlenmektedir.

MADDE 13.— Bu maddeyle, kanunun uygulanmasına ilişkin hazırlanacak yönetmelik hakkında düzenleme yapılmaktadır.

MADDE 14.— Yürürlükle ilgilidir.

MADDE 15.— Yürütmeyle ilgilidir.